

Alla människors delaktighet i klimatomställningen - avgörande för den hållbara utvecklingen

En hållbar utveckling förutsätter att alla människor, oavsett ekonomisk ställning, har möjlighet att vara delaktiga i omställningen till ett fossilfritt samhälle.

Utgångspunkten är tydlig att på sikt vinner alla på omställningen.

Kostnader och ansvar behöver fördelas på ett utifrån fördelningspolitikens förutsättningar solidariskt sätt.

Den ekologiska hållbarheten hänger ihop med den ekonomiska och sociala. Sverige ska fortsätta gå i bräschen för den gröna omställningen. Det handlar om framtidens jobb, människors vardag och utvecklingsmöjligheter för samhälle och industri.

En helhetssyn på samhällsutvecklingen är av stor vikt. I annat fall är risken att klimatpolitiken istället bidrar till ökade klassklyftor.

Om en grön omställning ska kunna lyckas och vinna brett stöd krävs att den både kan hantera klimatkrisens problematik och de växande samhällsklyftorna.

Det gäller att utgå från människors vardag. För den som bor i glesbygd är bil en nödvändighet. För den som lever med knappa marginaler är semesterresor en lyxvara. För den som är sliten eller har fysiskt begränsad förmåga är cykel inget alternativ ens om det handlar om eldrift.

Att gemensamt investera i en grön omställning och göra alternativen tillgängliga för var och en, är en uppgift att hantera som berör en rad olika samhällsområden. Så kan det som ibland benämns ”det gröna folkhemmet” steg för steg blir en realitet.

Klimatfrågan är mänsklighetens största utmaning hittills och tyvärr går omställningen inte tillräckligt snabbt. Utsläppen behöver minska i betydligt högre takt än vad som hittills varit fallet.

Socialdemokratin har både förmågan och ansvaret att driva på för de åtgärder som krävs för att nå våra klimatmål i linje med Parisavtalet.

Det handlar om att lägga fokus på en väl förankrad klimatpolitisk offensiv där lärande, kunskap och delaktighet är begrepp att ha med i det utvecklingsarbete som sker.

Samordningen mellan olika myndigheter och samhällsnivåer behöver förstärkas.

En helhetssyn är av stor vikt där bärande områdena för en hållbar utveckling är frågor om ekonomi, energi, gröna näringar och biologisk mångfald.

Ekonomi

Sverige har antagit ett klimatpolitiskt ramverk. Det skedde 2017 och består av en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Det långsiktiga målet innebär att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser år 2045.

Syftet med ramverket är att skapa en tydlig och sammanhängande klimatpolitik för att säkerställa långsiktiga förutsättningar för näringsliv och samhälle att genomföra den omställning som krävs för att Sverige ska nå sina klimatmål.

De finansiella riskerna behöver särskilt beaktas. Vårt ekonomiska systems utformning är känsligt för kriser. Statens ansvar är att satsa för att ett grönt moderniserat ekonomiskt ramverk håller

över tid. Investeringar är nödvändiga och kommer på sikt att bli direkt lönsamma för samhället och människor i vardagen.

För en fördelningspolitiskt stark profil, och skapa ökad effektivitet i långsiktiga åtgärder, behöver den generella ekonomiska politiken ses över utifrån utgångspunkten ”av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov”. För att nå målet krävs ökat fokus på de med höga inkomster och kapital, då dessa kategorier många gånger också står för de högsta utsläppsnivåerna.

Ett nytt investeringsprogram med syfte att helt eller delvis finansiera lokala kommunala klimatsatsningar blir en viktig injektion i arbetet.

Det klimatpolitiska ramverket är en nyckelkomponent i Sveriges ansträngningar att leva upp till Parisavtalet.

Klimatlagen ålägger ett ansvar på nuvarande och framtida regeringar att föra en politik som utgår från klimatmålen och att regelbundet rapportera om utvecklingen. En central utgångspunkt för klimatlagen är att klimatpolitiska och budgetpolitiska mål ska ges förutsättningar att samverka med varandra.

Klimatlagen anger också att regeringen vart fjärde år ska ta fram en klimatpolitisk handlingsplan.

Syftet med handlingsplanen är att visa hur en samlad politik inom alla relevanta utgiftsområden sammantaget bidrar till att nå etappmålen till 2030 och 2040 och det långsiktiga utsläppsmålet till 2045.

Planen innehåller också en redogörelse för hur andra beslut och åtgärder, både på nationell och på internationell nivå, påverkar möjligheten att nå klimatmål.

Det långsiktiga målet för klimatpolitiken är att senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Målet innebär att utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än utsläppen år 1990. De kvarvarande utsläppen ned till noll kan uppnås genom så kallade kompletterande åtgärder. För att nå målet får även avskiljning och lagring av koldioxid av fossilt ursprung räknas som en åtgärd där rimliga alternativ saknas.

Problemet illustreras också av de utsläpp vi genererar genom vår konsumtion.

En jämlik klimatomställning är en nödvändighet för att nå målen. Det innebär att den generella välfärden behöver tryggas och utvecklas.

Avgörande för att kunna driva klimatomställningen i ett tillräckligt högt tempo och utan orimliga kostnader är att komplettera de samhällseffektiva styrmedlen med åtgärder som skapar trygghet i omställningen.

Att använda sig av styrmedel är ofta det snabbaste och mest effektiva sättet att få till beteendeförändringar.

Det är vid källan styrmedlen ska sättas in. Fokus ska läggas på det som i total produktionsmängd är problematiskt för klimatet. Det ska inte vara möjligt som konsument att i vardagen göra felval. En given utgångspunkt är devisen som ska omsättas i handling att ”Det ska vara lätt göra rätt”.

Energi

Energipolitiken är central i den hållbara utvecklingen. Även om Sverige i internationella jämförelser har en låg andel fossil bränsle i energitillförsel finns utmaningar att hantera.

Det räcker inte med att fördyra till exempel klimatskadliga transporter utan att samtidigt investera i offentliga satsningar i form av en utökad kollektivtrafik och vidareutbildning till jobb inom gröna transporter.

För basindustrin handlar det om långsiktighet. Målsättningen är att få en utveckling med jämna och stabila elpriser. För den energiintensiva industrin är en stark effektbalans av stor vikt.

Tack vare en hög grad av elektrifiering och utbred användning av fjärrvärme är förutsättningarna för Sverige att ytterligare minska CO₂-utsläppen goda. Under överskådlig tid är vattenkraft dominerande energikälla och forskning och utveckling behöver betonas på detta område. Kärnkraften kommer i enlighet med energipolitiska uppgörelsen att fasas ut i den takt som är möjlig för att säkra industrin och samhällets samlade behov.

Ökat fokus kommer att krävas på solenergi, vindkraft såväl på land som till havs, vätgas och bioenergi.

År 2018 tillsatte regeringen biogasmarknadsutredningen. Syftet var att lägga fram förslag om långsiktiga spelregler för biogas i Sverige i ljuset av att det stöd som nu gäller, den så kallade skattebefrielsen beviljad som ett undantag från EU, upphör att gälla vid utgången av 2020.

I sammanhanget kan också nämnas Region Skånes program ”Färdplan Biogas” för att stärka och utveckla biogasens möjligheter i Sverige för såväl produktion som konsumtion.

Kretsloppsåtgärder är viktiga att betona. Enligt branschorganisationen Avfall Sverige har en viktig aspekt varit att utjämna konkurrensen som idag existerar mellan svensk och importerad biogas, där importgasen kan tillgodoräkna sig stöd både i det land där den produceras och i Sverige när den används.

Utredningen föreslår att Sverige år 2030 ska producera 10 TWh biogas. Detta skulle innebära att svensk biogasproduktion blir sju gånger så stor. När biogas ersätter fossila alternativ som bensin, diesel eller naturgas uppstår stora klimatvinster. Den samhällsekonomiska nyttan med en utökad produktion av biogas är betydande för en hållbar utveckling.

Arbetet med att utveckla och förfinas vätgasutvecklingen är en viktig del av detta som särskilt framhållits på senare år och där det finns fortsatt stor potential för utveckling.

Sverige ska verka för att ta fram forskning gällande att minska miljöpåverkan som sker vid tillverkning av el-batteri eller solceller. Sådan påverkan sker i exempelvis afrikanska länder där mineralerna utbryts.

Klimatsmarta energiinvesteringar till fastigheter ska premieras. Formen är inte det viktiga utan maximal klimatnytta.

Fungerande kollektivtrafik i hela landet är viktigare än gratis.

Sverige ska gå i spetsen för teknikutvecklingen. Satsa på biokolstillverkning och satsningar på kolinlagring.

Ett genombrott krävs för att producera förnybar energi. Genom de investeringar som nu lyfts fram inom svensk basindustri såsom LKAB och SSAB på fossilfri energi främjas innovation och forskning ytterligare där samarbete samhälle-akademi-näringsliv är en avgörande komponent.

I stadsplanering krävs ett kretsloppstänkande där alla delar av staden planeras och byggs hållbart. Till exempel ska biogas kunna produceras av matavfall. Transporter och stadsmiljöer måste vara hållbara.

Alla reformer ska genomföras utifrån ett strukturellt perspektiv för att underlätta för individen att göra rätt.

Satsningar på CCS-teknik behöver stimuleras ytterligare. Sverige ska gå i spetsen för teknikutvecklingen såsom biokolstillverkning och satsningar på kolinlagring.

Vi måste bygga städer utifrån ett kretsloppstänkande där alla delar av staden planeras och byggs hållbart. Till exempel ska biogas produceras av matavfall. Transporter och stadsmiljöer måste vara hållbara. En analys av vilka hubbar i landet som är av särskild vikt för nationell och internationell handel behöver tas fram. Tillsammans med lokala aktörer ska ansvarig myndighet säkerställa att omlastning vid dessa hubbar kan ske från lastbil till båt och järnväg för att minska klimateffekten från godstransporter.

Alla reformer ska genomföras utifrån ett strukturellt perspektiv för att underlätta för individen att göra rätt.

Gröna näringar

De framtida klimatförändringar kommer få konsekvenser för vårt jord- och skogsbruk och ytterst vår livsmedelsförsörjning.

Vi behöver ställa om matproduktionen, minska andelen mat som går till djurfoder - som tar en allt för hög andel av den globala matproduktionen i anspråk - minska matsvinnet och främja bättre odlingstekniker och grödor.

Vi behöver bättre ta hand om våra jord- och skogsbruksmarker, säkerställa tillgången till gödselmedel samt öka markens och skogens kollager för att minska halten av växthusgaser ytterligare.

Det offentliga har ett ansvar att främja mer klimatsmarta kostvanor och styra mot en hållbar köttkonsumtionsnivå.

Grundläggande information om matens klimatpåverkan är av vikt för att kunna utforma livsmedelsstrategier, göra informerade val och synliggöra omställningen och uppmärksamma onödiga transporter.

För att stärka och utveckla gröna näringar krävs en väl utformad infrastruktur där digitaliseringen spelar en avgörande roll för jobb, kunskap och utvecklingsarbete.

Biologisk mångfald och hållbart skogs- och lantbruk

De gröna näringarna skapar nya jobb och bidrar till ökad tillväxt och att hela Sverige kan leva och utvecklas. Kopplingen till forskning och innovation är av avgörande betydelse. Genom hållbar produktion av biomassa, satsning på ökad inhemsk livsmedelsproduktion, landsbygdsutveckling skapas nya jobb och ökad tillväxt.

En rättvis omställning måste utgå från människors olika förutsättningar. Politikens uppgift är att förändra förutsättningarna – inte moralisera.

Ett sådant angreppssätt skiljer sig från högerns sätt att individualisera klimatkrisen.

Grön teknik och energieffektiviseringar utgör grunden för en grön omställning. Det bör dock framhållas att klimatkrisen inte är vår tids enda allvarliga miljöhot. Naturresurser pressas allt hårdare. Den biologiska mångfalden riskerar slås ut i en takt som historiskt saknar motstycke.

Sverige ska gå i spetsen för arbetet med biologisk mångfald även internationellt.

Skogsbruk och naturvård behöver gå hand i hand.

Skogen är ”Sveriges gröna guld” utifrån trä- och pappersproduktion. Där finns också möjligheter genom skogen till klimatsmart klädproduktion.

Ett hållbart skogsbruk behöver betonas. Finns alltför lite skog kvar är den biologiska mångfalden svår att vårda.

Vattenfrågan behöver prioriteras. Det handlar om livsmedelsproduktion, hygien och hälsa. En rad investeringar kommer krävas på framförallt kommunal nivå för att stärka och utveckla framtidens VA-infrastruktur. För att skapa resurser och möjligheter krävs omfattande samarbete mellan kommuner, region och stat samt koppling till forskning och utveckling.

Att det kommer rent vatten ur kranen är för de flesta medborgare en självklarhet. Att trygga dricksvattenförsörjning är av vikt för en hållbar utveckling och att ansvaret för tillgång till rent vatten utreds och fastställs.

Utifrån att det är konsumenter som kan få höjda vattentaxor behöver prissättningsmodeller med inriktning på utjämning tas fram. Forskning och utveckling är också i detta sammanhang avgörande faktorer.

Näringslivet och kommuner behöver samarbete.

Folkhälsoperspektivet på förändrade temperaturförhållanden och dess inverkan på kommande infektioner, pandemier etc behöver vara en del av klimatarbetet. Viktigt ur folkhälsoperspektivet är behovet av tillgång till rekreation och att friluftsområden och tysta miljöer finns tillgängliga för alla.

Möjligheterna att satsa på forskning gällande plasttillverkning behöver särskilt beaktas. Här kan satsningar på grön teknik, testbäddar och stärkt samarbete akademi, näringsliv och samhälle bidra. Sverige ska verka för att ta fram forskning gällande att minska miljöpåverkan som sker vid tillverkning av el-batteri eller solceller. Klimatsmarta energinvesteringar till fastigheter behöver premieras. Formen är inte det viktiga utan maximal klimatnytta.

Sammantaget innebär klimatpolitiska åtgärder utifrån de intentioner och förslag som här läggs fram att nya jobb skapas, konkurrenskraften stärks och såväl den sociala, ekonomiska och ekologiska hållbarheten stärks.

Med hänvisning till motionen föreslås:

- Att alla klimatpolitiska åtgärder syftar till hållbar utveckling utifrån sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter.**
- Att all klimatpolitik inkluderas i den generella välfärdspolitiken.**
- Att klimatpolitiken ska vara en integrerad del av den ekonomiska politiken.**